

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

з дисципліни: «Макроекономіка»

для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальності 051 «Економіка»

та галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальностей

076 «Підприємництво та торгівля» та 071 «Облік і оподаткування»

Харків, ХНАДУ 2024

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

з дисципліни: «Макроекономіка»

для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальності 051 «Економіка»

та галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальностей
076 «Підприємництво та торгівля» та 071 «Облік і оподаткування»

Затверджено методичною
радою університету
протокол № ____ від _____

Харків, ХНАДУ 2024

Укладачі: доц. Нестеренко В.Ю.

Кафедра економіки і підприємництва

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Макроекономіка» належить до циклу обов'язкових дисциплін підготовки фахівців галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» та галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальностей 076 «Підприємництво та торгівля» та 071 «Облік і оподаткування».

Мета вивчення навчальної дисципліни - формування у студентів знань про механізм функціонування національної економіки на основі макроекономічних теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою та апробованих економічною практикою.

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: ключові положення макроекономічних теорій, що лежать в основі макроекономічної науки; систему макроекономічних показників; базові моделі макроекономічної рівноваги; механізми фіскальної, монетарної, соціальної та зовнішньоекономічної економічної політики;

вміти: обчислювати основні макроекономічні показники; аналізувати макроекономічні результати функціонування та розвитку національної економіки; оцінювати ефективність економічної політики держави.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ВАРІАНТУ ВИХІДНИХ ДАНИХ

Індивідуальний варіант вихідних даних визначається шляхом корегування даних базового варіанту (*окрім показників з відміткою^{о*}*) відповідно до двох останніх цифр номеру залікової книжки наступним чином:

- визначається коригуючий коефіцієнт:

$$K_k = 1 + \frac{ij}{100},$$

де i – передостання цифра номеру залікової книжки;

j – остання цифра номеру залікової книжки студента.

- визначається індивідуальний варіант значення показника:

$$P_{\text{інд}} = P_{\text{баз}} \cdot K_k,$$

де $P_{\text{баз}}$ – базове значення відповідного показника.

Практичне заняття №1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МАКРОЕКОНОМІКИ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Мета роботи - засвоєння основних категорій та понять макроекономіки як науки.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Сукупність економічних суб'єктів і зв'язків між ними, що характеризуються господарською цілісністю, спільністю у певних часових і просторових межах.

2. Як можна визначити домашні господарства підприємства та державу на рівні макроекономіки?

3. Сукупність домогосподарств і приватних підприємств.

4. Частина економічної науки, що досліджує економіку як єдине ціле.

5. Поєднання всіх економічних суб'єктів, які знаходяться за межами даної країни, а також іноземних державних інститутів.

6. Сукупність урядових установ та інституційних структур, діяльність яких спрямована на реалізацію загальнонаціональних інтересів.

7. Здійснення формалізованого опису економічних явищ і процесів з метою виявлення функціональних зв'язків між ними і прогнозування.

8. Виплати особам з низькими доходами, пенсії, допомога в разі безробіття.

9. Змінні, які заздалегідь задані для певної моделі.

10. Змінні, позначення яких модель намагається пояснити.

11. Схема, яка відображає взаємопов'язаний і безперервний рух ресурсів, виготовлених продуктів і доходів між економічними суб'єктами.

12. Поєднання окремих економічних одиниць в одну чи декілька.

13. Показники, що вимірюють кількість чого-небудь за одиницю часу.

14. Показники, що вимірюють кількість чого-небудь на певний момент часу.

15. Відповідність сукупного попиту і сукупної пропозиції на рівні національної економіки.

Терміни і поняття:

- а) екзогенні змінні;
- б) приватний сектор;
- в) модель кругових потоків;
- г) зовнішній світ;
- д) суб'єкти макроекономіки;
- е) ендогенні змінні;
- ж) державний сектор;
- з) змінні запасу;
- к) макроекономіка;
- л) агрегування;
- м) макроекономічна рівновага;
- н) трансферти;
- о) макроекономічна модель;
- п) потокові змінні;
- р) національна економіка.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Основна мета вивчення макроекономіки полягає в тому, щоб уміти вести бухгалтерський облік.

2. Макроекономічний аналіз вивчає такі поняття, як національний дохід, рівень цін і зайнятості, сукупний попит, сукупна пропозиція.

3. Межі національної економіки збігаються з територіальними кордонами даної країни.

4. Держава на рівні макроекономіки розглядається лише як виробник певних товарів і послуг.

5. Об'єктом вивчення макроекономіки є механізм функціонування економічної системи в цілому.

6. Змішану економіку формують на 50% державний сектор і

на 50%

приватний.

7. Необхідність державного втручання в економіку визначається нездатністю ринку вирішувати ряд економічних проблем і регулювати попит та пропозицію.

8. Наявність спільного економічного середовища є важливою ознакою національної економіки.

9. Макроекономічний аналіз охоплює обсяг продукту, рівень цін, попит і пропозицію, рівні галузевих ставок заробітної плати.

10. Макроекономіка спирається на фактичний стан економічної системи, тому за своєю природою має нормативний характер.

11. Макроекономіка як розділ економічної теорії вивчає загальнонаціональні економічні проблеми, окрім господарської діяльності держави.

12. Макроекономіка є самостійною частиною економічної теорії.

13. Господарська цілісність на макрорівні базується на загальному поділі праці

14. Економіку будь-якої країни можна назвати національною.

15. Об'єкти мікроекономіки й макроекономіки одні й ті самі.

16. Макроекономіка як розділ економічної теорії не може існувати без мікроекономіки.

Практичне заняття №2 СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ

Мета роботи - придбання практичних навичок розрахунку та аналізу головних показників системи національних рахунків.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Валові інвестиції за мінусом амортизації.

2. Сукупна ринкова вартість кінцевої продукції, що вироблена на території країни за рік.
3. ВВП, який обчислюється у поточних цінах.
4. ВВП, який обчислюється у постійних цінах.
5. Вкладання коштів в об'єкти основного капіталу для створення нового доходу в майбутньому шляхом використання їх у виробництві.
6. Найбільш загальний індекс цін, який обчислюється шляхом ділення номінального ВВП на реальний.
7. Сума всіх факторних доходів резидентів.
8. Дохід після сплати податків, не використаний на придбання споживчих товарів і послуг.
9. Система пов'язаних між собою узагальнюючих показників розвитку національної економіки.
10. Витрати домашніх господарств на придбання споживчих товарів та оплату послуг для задоволення особистих потреб.
11. Продукт, що підлягає доопрацюванню, переробці або перепродажу.
12. Продукт, який використовується для кінцевого споживання.
13. Видатки уряду та місцевих органів влади на придбання кінцевих продуктів і на наймання працівників у державний сектор.
14. Індекс цін, обчислений для незмінного кошика товарів і послуг.

Терміни і поняття:

- а) Проміжний продукт;
- б) національний дохід;
- в) реальний ВВП;
- г) державні закупівлі товарів і послуг;
- д) номінальний ВВП;
- е) індекс споживчих цін;
- ж) система національних рахунків;
- з) інвестиції;
- к) споживання;

- л) кінцевий продукт;
- м) чисті інвестиції;
- н) заощадження;
- о) дефлятор ВВП;
- п) валовий внутрішній продукт.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Реальний ВВП – це вартість товарів, вироблених за рік, розрахована у поточних цінах.
2. Витрати домогосподарств на спорудження нового будинку зараховуються до споживчих витрат.
3. Якщо від експорту даної країни відняти імпорт, то отримаємо величину чистого експорту.
4. Обсяг ВВП точно відображає чистий економічний добробут суспільства.
5. ВВП, розрахований на основі розподільного методу, дорівнює ВВП, розрахованому за методом кінцевого використання.
6. Чистий національний продукт перевищує національний дохід на величину амортизації.
7. Обсяги особистого та національного доходу рівні між собою.
8. При обчислюванні ВВП за методом кінцевого використання враховуються чисті інвестиції.
9. Трансфертні платежі враховуються при обчислюванні ВВП розподільним методом.
10. Діяльність домогосподарств, пов'язана з обслуговуванням сім'ї, враховується при обчисленні ВВП.
11. Валовий внутрішній продукт дещо занижує реальний обсяг продукту, виробленого в країні.
12. Вартість кінцевих і вартість проміжних товарів та послуг дорівнює одна одній.
13. Порівняльний аналіз динаміки обсягу національного виробництва передбачає використання постійних цін.
14. У чистому внутрішньому продукті враховують чисті інвестиції.
15. Валовий національний продукт перевищує національний

дохід на величину амортизації.

16. Пенсія колишнього директора школи не включається в розрахунок ВВП.

Завдання 3

Задача 1

За даними табл. 2.1 розрахуйте матеріальні витрати на виробництво ВВП в умовних грошових одиницях та внесок працівників швейної промисловості у створення ВВП.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані до задачі 1

Виробництво	Кінцева сума продажу, грош. од.	Купівля товарів, необхідних для виробництва, грош. од.
Костюми	1500	
Тканина	200	100
Швейні машини	30	800
Гудзики	60	50
Нитки	50	30
Допоміжні матеріали	20	10
Енергоресурси	140	0
Оплата праці	70	0

Задача 2

За даними табл. 2.2 розрахуйте для кожного року номінальний і реальний ВВП, дефлятор ВВП та індекс споживчих цін, приймаючи 2018 рік за базовий. На скільки зросли ціни за період між 2018 та 2019 роками? Порівняйте відповіді, які ви отримали, використовуючи індекс Ласпейраса та Пааше. Поясніть, чому виникають подібні розбіжності.

Таблиця 2.2 – Вихідні дані до задачі 2

Вихідні дані	2018	2019
Ціна фарби (грн)	10,0	12,0
Ціна лаку (грн)	11,0	14,0
Обсяг виробленої фарби (тон)	500	600
Обсяг виробленого лаку (тон)	400	500

Задача 3

За наведеними нижче даними розрахуйте величину ВВП в умовних грошових одиницях. На основі даного показника виконайте розрахунок показників ЧВП, НД, ОД та особистого доходу кінцевого використання економічних суб'єктів, якщо відомо, що:

- рентні доходи – 27,6 млн. грош. од.;
- трансфертні платежі – 18,0 млн. грош. од.;
- валові внутрішні інвестиції – 32,4 млн. грош. од.;
- непрямі податки – 14,0 млн. грош. од.;
- національні заощадження – 9,0 млн. грош. од.;
- особисті податки – 2,6 млн. грош. од.;
- експорт – 12,0 млн. грош. од.;
- нерозподілені прибутки корпорацій – 55,6 млн. грош. од.;
- амортизація – 15,8 млн. грош. од.;
- споживання – 154,4 млн. грош. од.;
- імпорт – 8,0 млн. грош. од.;
- податки на прибуток корпорацій – 2,8 млн. грош. од.;
- видатки на соціальне страхування – 0,4 млн. грош. од.;
- державні видатки – 17,0 млн. грош. од.;
- прибутки приватного бізнесу – 20,0 млн. грош. од.;
- дивіденди – 1,8 млн. грош. од.;
- заробітна плата працівників – 60,0 млн. грош. од.;
- відсотки – 9,8 млн. грош. од.

Практичне заняття №3

СУКУПНИЙ ПОПИТ ТА СУКУПНА ПРОПОЗИЦІЯ: СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ, ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Мета роботи – засвоєння основних аспектів процесу формування сукупного попиту та пропозиції і факторів впливу на них.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Відрізок кривої сукупної пропозиції на графіку, який характеризується тим, що збільшення обсягу національного виробництва супроводжується зростанням цін.

2. Графічне зображення взаємозв'язку між кількістю товарів і послуг, яку покупці хочуть придбати, та загальним рівнем цін.

3. Чинники, які підвищують або знижують сукупну пропозицію незалежно від змін рівня цін в економіці.

4. Одночасне зростання в національній економіці рівня цін і рівня безробіття.

5. Графічне зображення взаємозв'язку між кількістю товарів і послуг, яку виробники готові надавати, та загальним рівнем цін.

6. Загальний обсяг товарів і послуг, який хочуть і здатні придбати покупці за даним рівнем цін.

7. Крива, що відображає обсяг національного виробництва, який називають природним рівнем виробництва.

8. Майже горизонтальна частина кривої сукупної пропозиції, на якій рівень цін помітно не змінюється, якщо змінюється обсяг реального ВВП.

9. Загальна кількість товарів і послуг, яку хочуть запропонувати виробники за заданим рівнем цін.

10. Збільшення домогосподарствами видатків на споживання, що зумовлене зростанням добробуту споживачів внаслідок зниження цін.

11. Модель, яка відображає взаємозв'язки між рівнем цін і реальним обсягом виробництва в національній економіці.

12. Не пов'язані з рівнем цін обставини, що впливають на видатки покупців за даного рівня цін.

13. Тенденція цін до зростання зі збільшенням сукупного попиту і їх стабільність при зниженні сукупного попиту в короткотерміновому періоді.

14. Екзогенні події, що спричиняють раптові зміни у витратах виробництва.

15. Дуже крутий або вертикальний відрізок кривої сукупної пропозиції, на якому зростає рівень цін, а реальний обсяг виробництва майже не змінюється.

16. Обсяг національного виробництва, який спостерігається за природної норми безробіття.

17. Екзогенні події, які переміщують криву сукупного попиту.

18. Обсяг валового внутрішнього продукту, за яким сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції.

19. Крива сукупної пропозиції, що характеризується додатним нахилом.

Терміни і поняття:

- а) ефект Пігу;
- б) рівноважний ВВП;
- в) стагфляція;
- г) шоки сукупного попиту;
- д) шоки сукупної пропозиції;
- е) сукупний попит;
- ж) сукупна пропозиція;
- з) крива сукупного попиту на графіку;
- и) нецінові чинники сукупного попиту;
- к) крива сукупної пропозиції;
- л) крива короткострокової сукупної пропозиції;
- м) крива довгострокової сукупної пропозиції;
- н) нецінові чинники короткострокової сукупної пропозиції;
- о) класичний відрізок кривої AS ;
- п) проміжний відрізок кривої AS ;
- р) кейнсіанський відрізок кривої AS ;
- с) модель $AD - AS$;
- т) природний рівень виробництва;
- у) ефект храповика.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. За рівноважного ВВП зайнятість завжди є повною.
2. Підвищення курсу національної валюти стимулює зростання експорту і, отже, збільшує сукупний попит.
3. Крива сукупного попиту має додатний нахил.
4. Форму кривої сукупного попиту можна пояснити ефектом доходу та ефектом заміщення.

5. Криві сукупного попиту і сукупної пропозиції переміщуються під впливом цінових чинників.

6. Збільшення державних видатків прямо розширює сукупний попит.

7. Усі чинники, які змінюють природний рівень виробництва, переміщуватимуть криву довгострокової сукупної пропозиції вліво або вправо.

8. Підвищення ефективності національної економіки означає, що крива довгострокової сукупної пропозиції переміщується вліво.

9. Цінові чинники визначають нахил короткострокової кривої AS.

10. Реальні змінні впливають на сукупну пропозицію лише у короткостроковому періоді й не мають сили в довгостроковому.

11. Переміщення кривої сукупного попиту вправо на горизонтальному відрізку кривої короткострокової сукупної пропозиції не впливає на динаміку реального ВВП.

Практичне заняття №4 ВИДИ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ

Мета роботи – засвоєння теоретичних положень щодо циклічних коливань національної та світової економіки.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Заходи держави, спрямовані на вирівнювання циклічних коливань в економіці.

2. Фаза економічного циклу, для якої характерним є скорочення обсягів виробництва, зростання безробіття, зниження цін.

3. Сукупність певних станів національної економіки, що регулярно повторюються і проявляються у розширенні й скороченні обсягів виробництва.

4. Фаза економічного циклу, для якої характерним є розширення виробництва, зростання завантаженості виробничих

потужностей, скорочення розмірів безробіття, зростання цін.

5. Фаза економічного циклу, в якій економіка досягає критичних рівнів у таких показниках як обсяг виробництва, зайнятість, заробітна плата.

6. Нестійкість, різноспрямована мінливість основних макроекономічних показників, характерна для певних проміжків часу.

7. Фаза економічного циклу, в якій починають зростати обсяги виробництва, підвищується підприємницька активність, скорочується безробіття.

8. Система заходів держави, спрямована на обмеження сукупного попиту, зниження інвестиційної активності й темпів зростання ВВП.

9. Діяльність держави, спрямована на розширення сукупного попиту.

10. Цикл змін, які відбуваються у міжгалузевому переміщенні капіталу, що вкладається в обладнання.

Терміни і поняття:

- а) спад;
- б) економічні коливання;
- в) економічний цикл;
- г) депресія;
- д) політика стабілізації;
- е) піднесення;
- ж) пожвавлення;
- з) політика рестрикції;
- и) політика експансії;
- к) середньостроковий економічний цикл.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Зміни обсягу виробництва і рівня зайнятості не обов'язково викликані циклічними коливаннями.

2. Причинами економічних циклів є виключно внутрішні економічні фактори.

3. Ефективна антициклічна політика держави здатна здолати циклічність виробництва.

4. Причиною економічного спаду є дія виключно економічного фактора.

5. Найбільш ефективним засобом антициклічного регулювання середньострокового циклу є міжнародне економічне співробітництво.

6. Циклічність товарного виробництва – це спосіб його існування.

7. В основі циклічного характеру економічного розвитку лежить дія законів товарного виробництва.

8. Довгохвильові коливання мають чотири фази.

Практичне заняття №5

ІНФЛЯЦІЯ ТА БЕЗРОБІТТЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мета роботи – засвоєння основних теоретичних положень інфляції та безробіття як наслідків порушення рівноваги.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Макроекономічне явище, яке виникає внаслідок перевищення пропозиції праці над попитом на неї з боку роботодавців.

2. Виражене у відсотках відношення кількості безробітних до економічно активного населення.

3. Безробіття, пов'язане зі змінами структури попиту на товари і технології виробництва.

4. Сукупність зайнятих громадян і безробітних.

5. Безробіття, що виникає внаслідок загального економічного спаду.

6. Перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем на 1% викликає недовиробництво ВВП у розмірі 2 – 2,5%.

7. Безробіття, пов'язане з добровільною зміною місця роботи і періодами тимчасового звільнення.
8. Темп приросту середнього рівня цін за певний проміжок часу.
9. Підвищення загального рівня цін в економіці.
10. Виражене у відсотках співвідношення вартості певного набору товарів і послуг у даному періоді до його вартості у базовому періоді.
11. Рівень безробіття, який виникає за умов повної зайнятості й відповідає потенційному ВВП.
12. Інфляція, яка виникає внаслідок зростання витрат виробництва і скорочення сукупної пропозиції.
13. Ситуація, коли річний приріст цін становить понад 200%.

Терміни і поняття:

- а) безробіття;
- б) структурне безробіття;
- в) гіперінфляція;
- д) інфляція пропозиції;
- е) інфляція;
- ж) фрикційне безробіття;
- з) закон Оукена;
- и) темп інфляції;
- к) індекс цін;
- л) природний рівень безробіття;
- м) циклічне безробіття;
- н) рівень безробіття.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Повна зайнятість забезпечується за умови найбільш продуктивного використання ресурсів.
2. Якщо людина втратила роботу внаслідок зменшення попиту на її професію, то це циклічне безробіття.
3. Якщо фактичний обсяг ВВП дорівнює потенційному, то це означає, що економіка розвивається в умовах повної зайнятості.

4. Фрикційна форма безробіття не вважається вимушеною.
5. Збільшення виплат на безробіття провокує зростання його рівня.
6. Економічні витрати, пов'язані з циклічною формою безробіття, вимірюються кількістю недовироблених товарів і послуг.
7. Рівень безробіття визначається шляхом зіставлення загальної кількості зайнятих і безробітних.
8. До складу робочої сили слід включати безробітних, які активно шукають роботу.
9. В умовах повної зайнятості структурне безробіття дорівнює нулю.
10. Людина, яка втратила роботу внаслідок спаду в економіці, потрапляє до категорії фрикційних безробітних.
11. Інфляція – це зростання цін на окремі товари та послуги.
12. При щорічному 10-процентному зростанні цін подвоєння їхнього рівня відбудеться кожні 10 років.
13. Інфляція призводить до зниження реальних доходів усіх верств населення.
14. Рівень інфляції вимірюється за допомогою показника темпу інфляції.
15. Зростання цін до 10 % на рік характеризує гіперінфляцію.
16. Інфляція витрат може виникнути внаслідок зростання відсоткових ставок.
17. Кредитори найменше потерпають від неочікуваної інфляції.
18. Уряд країни повинен ставити за мету досягти нульової інфляції.
19. Високі темпи інфляції знижують інвестиційну активність в економіці.
20. Підвищення заробітної плати досить рідко розглядається як фактор, що викликає інфляцію витрат.
21. Темпи приросту інфляції і ставок заробітної плати, як правило, однакові.
22. Інфляція може бути пов'язаною лише з падінням ВВП.
23. Невисокі темпи інфляції (до 5 %) виступають фактором поживлення ділової активності.

Завдання 3

Задача 1

Припустимо, що рівень безробіття становить 8 %, а ВВП – 4000 грошових одиниць. Визначте приблизно величину потенційного ВВП, якщо природний рівень безробіття складає 6 %? Нехай потенційний ВВП щороку зростає на 3 %. Яким буде потенційний ВВП через два роки?

Задача 2

Із 80 млн. осіб, які мали роботу, було звільнено 0,3 млн. Із 9 млн. осіб, які вважались безробітними, 0,5 млн. припинили пошуки роботи. Визначте кількість зайнятих; кількість безробітних; рівень безробіття.

Задача 3

Визначте ВВП-розрив у країні, використовуючи закон Оукена, де економічну ситуацію характеризують такі дані:

- фактично вироблений ВВП – 100 млрд. грошових одиниць;
- економічно активне населення – 25 млн. осіб;
- кількість безробітних за типами: фрикційне – 200 тис. осіб, структурне – 300 тис., циклічне – 400 тис. осіб.

Задача 4

Недоотриманий ВВП, розрахований відповідно до закону Оукена, склав 100 млрд. грош. од. при фактичному його обсязі 900 млрд. грош. од. Зайняте населення у країні становить 50 млн. осіб, а безробітне – 6 млн. Розрахуйте чисельність циклічних безробітних.

Задача 5

У період між 2018 і 2019 роками рівень цін збільшився на 9,8%. Визначте рівень інфляції у другому році, якщо в першому цей показник становив 5,4 %?

Задача 6

Визначте рівень інфляції за січень-лютий, якщо рівень зростання цін у січні становив 10 %, а в лютому – 20 %.

Задача 7

За 11 місяців 2019 р. ціни зросли в 1,25 раза, а за рік – в 1,4 раза. За який період відбудеться подвоєння цін, якщо на майбутнє збережеться темп приросту цін, відповідний грудню?

Практичне заняття № 6 РІВНОВАГА ТОВАРНОГО РИНКУ

Мета роботи – засвоєння теоретичних знань стосовно встановлення рівноваги на товарному ринку національної економіки.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Числовий коефіцієнт, який характеризує, у скільки разів приріст сукупного доходу буде більший від приросту компонента сукупних витрат, що його викликав.

2. Сума, яку суб'єкти макроекономіки планують витратити на споживання й інвестиції при певному рівні сукупного доходу країни.

3. Сукупність планових і незапланованих інвестицій у товарно-матеріальні запаси в умовах непередбачених змін у рівні продажу. Виручка, яку виробники очікують фактично отримати за певний обсяг продукції.

4. Твердження, що всяка пропозиція створює відповідний собі попит.

5. Зростаюча функція від банківського відсотка.

6. Автоматична зміна державних витрат, податків і сальдо державного бюджету, яка відбувається без прийняття спеціальних рішень уряду за рахунок дії автоматичних стабілізаторів.

7. Система заходів держави, спрямована на забезпечення повної зайнятості за рахунок змін у державних витратах, системі оподаткування і нових підходів до формування державного бюджету в цілому.

8. Зростаюча функція від величини поточного доходу.

9. Безробіття, яке виникає за умови відсутності бажання працювати внаслідок низьких ставок заробітної плати, що не влаштовують працівників.

10. Величина, на яку повинні скоротитися сукупні витрати для того, щоб скоротити рівноважний рівень випуску продукції до його потенціалу.

11. Величина, на яку повинні зрости сукупні витрати для того, щоб підвищити рівноважний рівень випуску продукції до його потенціалу.

Терміни і поняття:

- а) Закон Сея;
- б) рецесійний розрив;
- в) фактичні витрати;
- г) планові витрати;
- д) бюджетна політика;
- е) недискреційна політика;
- ж) мультиплікатор;
- з) добровільне безробіття;
- і) функція заощаджень у моделі Кейнса;
- к) функція заощаджень у класичній моделі;
- л) інфляційний розрив.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. В основі класичної теорії макроекономічної рівноваги лежить принцип рівності сукупного попиту та сукупної пропозиції.

2. Сума зміни споживання та заощадження не дорівнює зміні доходу.

3. Основний психологічний закон Кейнса спрацьовує лише на рівні окремого господарюючого суб'єкта або сім'ї.

4. “Заощаджувач” та “інвестор” – не завжди одне й те саме.

5. При перших ознаках близького спаду, згідно з теорією Кейнса, необхідно збільшити рівень податків.

6. Збільшення обсягу державних витрат буде більшою мірою впливати на рівень безробіття, якщо існує гранична схильність до

заощадження.

7. Гранична схильність до споживання – це відношення обсягу споживання до обсягу доходу.

8. З розвитком суспільства схильність до заощаджень зростає.

9. За Кейнсом, усі проблеми економічного розвитку пов'язані з нестачею ефективного попиту.

10. Чим вища гранична схильність до споживання, тим більшим є значення мультиплікатора.

11. Сума граничної схильності до споживання і граничної схильності до заощадження завжди дорівнює одиниці.

12. За Кейнсом, стимулювання сукупного попиту за допомогою державних витрат призводить до інфляції.

13. Мультиплікатор у кейнсіанській моделі макроекономічної рівноваги – це коефіцієнт, який показує, у скільки разів зростає сукупний дохід при заданому збільшенні інвестицій.

14. Інвестиції є спадаючою функцією норми відсотка.

15. Рівновага національного доходу, за Кейнсом, може бути досягнута тільки при повній зайнятості.

16. Ефект мультиплікатора може проявити себе лише за умов економіки повної зайнятості.

17. У класичній моделі заощадження виступають функцією від прибутку.

Завдання 3

Задача 1

У закритій економіці, яка перебуває в стані рівноваги, гранична схильність до заощаджень становить 0,25. Як зміниться рівноважний рівень випуску продукції, якщо уряд збільшить свої витрати на 2 млрд грн, не змінюючи податкові надходження?

Задача 2

Уряд збільшує витрати на 15 млрд грн в економіці з повною зайнятістю. Рівноважний рівень доходу становить 500 млрд грн, а гранична схильність до споживання – 0,75. На яку величину необхідно збільшити податкові надходження для того, щоб

уникнути збільшення сукупного попиту і підтримати стабільність рівня цін?

Задача 3

Економіка перебуває в стані рівноваги при повній зайнятості. Уряд збільшує державні витрати на 10 млрд грн й одночасно планує збільшити податки, уникнувши інфляції (зберігаючи рівень рівноважного ВВП). На яку величину повинні зрости податкові надходження?

Задача 4

Розрахуйте величину рівноважного доходу і його зміну внаслідок дії ефекту мультиплікатора, якщо в економіці: $C = 20 + 0,8(Y - T)$; $I = 60$; $T = 40$; $G = 30$. З'ясуйте, як зміниться величина рівноважного доходу за умови, що уряд збільшить податки з 40 до 50 грошових одиниць.

Задача 5

Чому буде дорівнювати ВВП після проведення заходів бюджетної політики, якщо сукупні витрати $Y = C + I + G$ дорівнювали 400 млн грн, видатки держави збільшилися на 40 млн грн, а гранична схильність до заощаджень становить 0,2? Якщо за тих же умов держава збільшувала не видатки, а податки на 40 млн грн, то як це вплине на обсяг ВВП?

Практичне заняття №7

ГРОШОВИЙ РИНОК: ПОПИТ, ПРОПОЗИЦІЯ, МЕХАНІЗМ ВСТАНОВЛЕННЯ РІВНОВАГИ

Мета роботи – засвоєння теоретичних знань стосовно встановлення рівноваги на грошовому ринку національної економіки.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Показник, протилежний поняттю норми обов'язкового резервування.
2. Загально визнаний засіб, що приймається як плата за будь-які товари або послуги.
3. Сукупність готівкових і безготівкових грошей.
4. Фінансова установа, що займається прийманням вкладів і наданням комерційних позик.
5. Різниця між номінальним відсотком і рівнем інфляції.
6. Здатність активів перетворюватися на готівку.
7. Політика держави, яка здійснюється з метою обмеження грошової пропозиції і спрямована на стримування інфляції.
8. Надання коштів у тимчасове користування за певну плату.
9. Складові грошової маси, згруповані за ознакою ступеня їхньої ліквідності.
10. Небанківські фінансово-кредитні установи, які спеціалізуються на виконанні окремих функцій банківської системи.
11. Відношення величини обов'язкових резервів до суми прийнятих банком вкладів.
12. Купівля-продаж Центральним банком державних облігацій з метою розширення або скорочення пропозиції грошей.
13. Політика держави, що здійснюється шляхом розширення грошової пропозиції і спрямована на стимулювання зростання виробництва і зайнятості.
14. Роль грошей в економічній системі.
15. Ставка відсотка, виражена у грошах за поточним курсом.

Терміни і поняття:

- а) гроші;
- б) функції грошей;
- в) грошова маса;
- г) грошові агрегати;
- д) ліквідність платіжних засобів;
- е) комерційний банк;
- ж) норма обов'язкових резервів;
- з) номінальний відсоток;
- и) реальний відсоток;

- к) кредит;
- л) парабанки;
- м) операції на відкритому ринку;
- н) грошовий мультиплікатор;
- о) рестриктивна кредитно-грошова політика;
- п) експансіоністська кредитно- грошова політика.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Агрегат M_1 включає в себе готівкові гроші, чекові вклади, термінові депозити.
2. Цінність грошей перебуває в оберненій залежності від рівня цін.
3. Паперові гроші включаються в агрегат M_3 .
4. Агрегат M_2 перевищує агрегат M_1 на величину депозитів.
5. Паперові гроші виступають як високоліквідний товар.
6. Центральний банк називають банком банків, тому що він надає позики комерційним банкам і зберігає їхні депозити.
7. Щоб стримати інфляцію, державі необхідно проводити експансіоністську кредитно-грошову політику.
8. Продаж державою облігацій на відкритому ринку скорочує пропозицію грошей в економіці.
9. Однією із функцій норми обов'язкових резервів є підтримання банківської ліквідності.
10. Комерційні банки створюють гроші за допомогою позик.
11. Фактичні резерви комерційного банку дорівнюють сумі обов'язкових і надлишкових резервів.
12. Резерви комерційного банку в Центральному банку – це активи Центрального банку.
13. Якщо норма обов'язкових резервів становить 100%, то грошовий мультиплікатор дорівнює нулю.
14. Якщо Центральний банк купує державні цінні папери, то банківські резерви скорочуються.
15. Функцією Центрального банку є контроль за рівнем банківських резервів, що впливає на обсяг грошової маси.
16. Центральний банк може зменшити розмір надлишкових резервів шляхом підвищення норми обов'язкових резервів.

17. Сутність операцій на відкритому ринку, спрямованих на збільшення грошової маси, полягає в купівлі державних облігацій.

18. Облікова ставка є ставкою відсотка, за якою комерційні банки надають позики найбільшим позичальникам.

19. Збільшення обсягу грошової маси ніяк не впливає на рівень цін.

Завдання 3

Задача 1

Якщо депозити комерційного банку зросли на 250 млн. грн. при нормі обов'язкового резервування на даний момент у розмірі 20%, то яким буде максимальне збільшення пропозиції грошей?

Задача 2

Нехай попит на готівку становить 10 % від суми депозитів. Норма резервування – 0,15. Якщо Центральний банк вирішує розширити пропозицію грошей на 330 млрд. грн., як він повинен змінити грошову базу?

Задача 3

Банківські депозити зросли на 200 млн. грн. Норма обов'язкового резервування на цей момент становила 20%. Яке потенційно можливе збільшення пропозиції грошей?

Задача 4

Центральний банк купує державні облігації у комерційних банків на суму 100 млн. грн. Як може змінитися пропозиція грошей за умови, що комерційні банки повністю використовують свої кредитні можливості, а норма резервування депозитів становить 0,1?

Задача 5

Загальні резерви комерційних банків складають 1 млрд. грн. Депозити дорівнюють 4 млрд. грн., норма обов'язкових резервів становить 25%. Якщо Центральний банк вирішує знизити обов'язкову норму резервування до 20%, то на яку величину може збільшитись пропозиція грошей за рахунок вивільнення коштів

комерційних банків?

Задача 6

Норма обов'язкових резервів – 2,5 %. За допомогою операцій на відкритому ринку Центральний банк може збільшити пропозицію грошей максимум на 440 млрд. грн. У цьому випадку, на яку суму банк повинен продати або викупити облігації?

Задача 7

Чи порушиться рівновага у рівнянні обміну Фішера, якщо внаслідок дії грошового мультиплікатора (норма обов'язкових резервів становить 20%, а додаткові вкладення в банк – 10000 грн), грошова маса зросла при збереженні попередньої швидкості обігу (5 оборотів за рік), а загальна ціна додаткових товарів на ринку збільшилась на 240 000 грн.?

Задача 8

Здійснюючи експансіоністську політику, Центральний банк викупує облігації на суму 10 млн. грн., з них у комерційних банків – на 5 млн. грн., у населення – на 5 млн. грн. П'яту частину отриманих грошей населення перетворює на готівку і зберігає поза банківською системою. Норма обов'язкових резервів становить 20 %. Визначте зміну пропозиції грошей, якщо можливості банківської системи для створення грошей використовуються повністю.

Задача 9

Банк має депозити своїх клієнтів на суму 250 млн. грн. і сплачує на них 30% річних. Водночас він надав позику на суму 200 млн. грн. терміном на 2 роки зі ставкою 45%. Який прибуток чи збиток отримає банк за ці 2 роки?

Практичне заняття №8
**МОДЕЛЬ IS – LM, ЇЇ ПЕРЕДУМОВИ ТА
ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ**

Мета роботи – засвоєння теоретичних знань стосовно встановлення спільної рівноваги на товарному та грошовому ринках національної економіки.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Зовнішні для даної моделі економічні потрясіння, які порушують її рівновагу.

2. Точка перетину кривих IS – LM на графіку економічної моделі, що визначає рівень доходу і ставку відсотка, які забезпечують рівновагу товарного й грошового ринків.

3. Лінія, що відображає всі можливі поєднання ставки відсотка і рівня випуску продукції, за яких встановлюється рівновага на товарному ринку.

4. Зменшення планових інвестицій, що виникає внаслідок зростання ставки відсотка при проведенні стимулюючої фіскальної політики.

5. Лінія, що відображає всі можливі поєднання ставки відсотка і рівня випуску продукції, за яких встановлюється рівновага на грошовому ринку.

6. Модель, що показує процес встановлення макроекономічної рівноваги під час взаємодії товарного і грошового ринків.

Терміни і поняття:

- а) ефект витіснення;
- б) крива IS ;
- в) модель IS – LM ;
- г) крива LM ;
- д) рівновага в моделі IS – LM ;
- е) екзогенні шоки.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. При збільшенні державних видатків крива IS на графіку економічної моделі зміщується вправо.
2. Зовнішні шоки – потрясіння економіки, які встановлюють рівновагу моделі $IS - LM$.
3. Криві IS і LM на графіку економічної моделі будуються для короткострокового періоду, тобто базуються на припущенні про постійний рівень цін.
4. Крива IS на графіку економічної моделі відображає зв'язок між ставкою відсотка і рівнем доходу, який виникає при встановленні рівноваги на товарному ринку.
5. Крива LM на графіку економічної моделі виводиться на основі даних про грошовий ринок і відображає співвідношення між рівнем податкових надходжень і податковою ставкою.
6. До внутрішніх змінних моделі $IS - LM$ відносяться: державні видатки, інвестиції, рівень цін і податки.
7. Точка перетину кривих IS та LM на графіку економічної моделі визначає дохід Y і рівень цін P , які забезпечують рівновагу товарного та грошового ринків.
8. Ефект витіснення – спричинене зростанням ставки відсотка зменшення планових інвестицій, яке частково елімінує вплив стимулюючої політики на економіку.
9. В умовах зменшення пропозиції грошей на графіку економічної моделі відбувається зміщення кривої LM управо.
10. Модель $IS - LM$ є теоретичним поясненням кривої сукупного попиту AD .
11. І передбачене, і несподіване зниження цін в економіці може зміщувати криву IS уліво вниз і створити дестабілізуючий ефект.
12. Крива LM на графіку економічної моделі завжди має від'ємний нахил.

Завдання 3

Задача 1

Побудуйте лінію LM на графіку економічної моделі і з'ясуйте її властивості, а саме:

- а) яку залежність вона визначає;
- б) як зміниться її розташування, коли швидкість обігу грошей знизиться у два рази при тому самому реальному доході;
- в) як зміниться її розташування, якщо реальний дохід зросте у два рази?

Задача 2

Побудуйте графік економічної моделі $IS - LM$ і з'ясуйте його закономірності, зокрема:

- а) як на цьому графіку відобразиться приріст державних витрат, що фінансуються за рахунок: продажу облігацій населенню; збільшення заборгованості Центрального банку?
- б) як зміниться розташування лінії LM , якщо швидкість обігу грошей знизиться вдвічі при тому самому реальному доході?

Задача 3

В економіці встановилася рівновага на ринку товарів і грошей, але виникла ситуація, коли попит на інвестиції став нееластичним відносно ставки відсотка. Побудуйте графік ситуації та простежте процес адаптації реального доходу.

Задача 4

Покажіть, як при падінні виробництва можуть зміщуватись криві IS і LM , на графіку економічної моделі коли ставка відсотка залишається незмінною. Яке поєднання заходів бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики у моделі $IS - LM$ відповідає цій ситуації?

Задача 5

Нехай економіка описується такими рівняннями:

$Y = C + I + G$ – основна макроекономічна тотожність;

$C = 170 + 0,6(Y - T)$ – функція споживання;

$T = 200$ – податки;

$I = 100 - 40r$ – інвестиційна функція;

$G = 350$ – державні видатки;

$Md = (0,75Y - 6r)p$ – попит на гроші;

$Ms = 735$ – пропозиція грошей, $p = 1$ – рівень цін.

Користуючись цими даними, встановіть економічні показники, а саме:

- а) виведіть рівняння кривих IS і LM на графіку економічної моделі;
- б) визначте рівноважну ставку відсотка та рівень доходу;
- в) виведіть рівняння кривої сукупного попиту і побудуйте її графік, виходячи з того, що ціни зросли до рівня $p = 2$.

Задача 6

Покажіть, як при падінні виробництва можуть зміщуватись на графіку економічної моделі криві IS та LM , коли ставка відсотка залишається незмінною. Яке поєднання заходів бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики в моделі $IS - LM$ відповідає цій ситуації?

Практичне заняття №9 МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА У ВІДКРИТІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мета роботи – засвоєння теоретичних знань стосовно особливостей функціонування національної економіки відкритого типу.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Систематизований запис усіх міжнародних операцій резидентів країни з нерезидентами за певний проміжок часу.
2. Економіка країни, яка здійснює експортно-імпортні операції на ринкових засадах.
3. Система заходів держави, спрямована на захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції.
4. Обов'язковий внесок, що стягується митними органами при експорті або імпорті товару.
5. Інструменти, які дозволяють дискримінувати імпортні товари на користь вітчизняних без застосування податкових заходів.

6. Продаж товарів на зовнішньому ринку за більш низькими цінами, ніж склалися у даних країнах.
7. Грошова одиниця, яка використовується для здійснення розрахунків за міжнародними угодами.
8. Курс валюти, який підтримується Центральним банком країни за допомогою здійснення валютних інтервенцій.
9. Відсутність або наявність обмежень, які перешкоджають вкладенню або відпливу іноземних інвестицій чи активізують ці процеси.
10. Ціна однієї валюти, виражена в одиницях іншої.
11. Вираження одиниці іноземної валюти через певну кількість національної валюти.
12. Вираження одиниці національної валюти через певну кількість іноземної.
13. Кількість валюти, яка може бути запропонована для обміну на іншу валюту при певному рівні валютного курсу.
14. Кількість валюти, яку можна придбати за певну кількість іншої валюти при певному рівні валютного курсу.
15. Дії уряду, спрямовані на зниження курсу національної валюти відносно курсів інших валют.
16. Дії уряду, спрямовані на підвищення курсу національної валюти відносно курсів інших валют.
17. Втручання Центрального банку країни в операції на відкритому ринку з метою впливу на валютний курс шляхом купівлі-продажу іноземної валюти.
18. Валютний курс, який формується на валютному ринку за відсутності валютної політики з боку держави.

Терміни і поняття:

- а) пряме котирування валюти;
- б) нетарифні інструменти торговельної політики;
- в) попит на валюту;
- г) фіксований валютний курс;
- д) відкрита економіка;
- е) пропозиція валюти;
- ж) валюта;

- з) протекціонізм;
- и) мито;
- к) платіжний баланс;
- л) вільний валютний курс;
- м) валютна інтервенція;
- н) зворотні котирування валюти;
- о) девальвація;
- п) демпінг;
- р) ступінь мобільності капіталу;
- с) валютний курс;
- т) ревальвація.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Надання позик резидентам інших країн відображають у кредиті платіжного балансу країни.
2. Чистий експорт завжди дорівнює чистим іноземним інвестиціям.
3. За інших однакових умов підвищення рівня реальної ставки відсотка в країні зменшує приплив чистих іноземних інвестицій.
4. Активний платіжний баланс індукує імпульси до знецінення валюти.
5. У відкритій економіці внутрішні видатки обов'язково дорівнюють обсягові вироблених у країні товарів і послуг.
6. Чистий експорт – це кількість іноземної валюти, яку потребують іноземці для купівлі вітчизняного чистого експорту.
7. Основною причиною міжнародної мобільності капіталів є різний рівень цін у різних країнах.
8. Якщо валютний курс гривні стосовно долара знижується, то можна говорити, що долар знецінився стосовно гривні.
9. Уведення ввізного мита приносить збитки державі.
10. Протекціоністська торговельна політика приводить до стимулювання вітчизняного виробництва.
11. Пропорція обміну двох валют – це встановлення режиму їх конвертованості.
12. Валютний курс установлюється виключно державою.

13. Поточні трансферти включають у баланс переказів.
14. Ліквідні іноземні активи, що перебувають у власності або під контролем Центрального банку, відображаються на рахунку операцій із капіталом.
15. Захист ряду галузей з метою створення умов для національної безпеки – один з аргументів на користь установаження торговельних бар'єрів.
16. Економічний добробут країни в умовах вільної міжнародної торгівлі завжди нижчий ніж при введенні мита на імпорт.
17. Валютний курс залежить від відносних реальних відсоткових ставок у різних країнах.
18. Для регулювання зовнішньої торгівлі держава може застосовувати введення спеціальних квот.

Практичне заняття №10 **РІВНОВАГА У ВІДКРИТІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Мета роботи – засвоєння теоретичних знань стосовно особливостей встановлення рівноваги у відкритій економіці.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Теоретична концепція, яка показує процес одночасного встановлення рівноваги на товарному, грошовому і зовнішньому ринках.
2. Економіка країни, господарська діяльність якої не здійснює помітного впливу на стан світового господарства.
3. Відсутність обмежень на переміщення капіталу в міжнародному просторі.
4. Переміщення вітчизняного капіталу за межі країни внаслідок перевищення світової ставки відсотка над внутрішньою.
5. Вкладання іноземного капіталу у національну економіку внаслідок перевищення внутрішньої ставки відсотка над світовою.
6. Країна, яка своєю політикою здатна впливати на ситуацію

у світовій економіці.

7. Реакція капіталу на зміну відсоткової ставки, яка виражається у зростанні або зниженні масштабів переміщення капітальних благ між країнами світу.

8. Економіка країни, яка не має економічних зв'язків із зовнішнім світом.

Терміни і поняття:

- а) велика відкрита економіка;
- б) мала відкрита економіка;
- в) абсолютна мобільність капіталу;
- г) вплив капіталу;
- д) ступінь міжнародної мобільності капіталу;
- е) приплив капіталу;
- ж) модель Менделла – Флемінга;
- з) закрыта економіка.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Модель Менделла – Флемінга будується для короткострокового періоду.

2. Якщо внутрішня ставка відсотка перевищує світову, то в національній економіці відбувається вплив капіталу.

3. Модель Менделла – Флемінга не враховує динаміку світової ставки відсотка.

4. На графіку в моделі Менделла – Флемінга крива IS поєднує планові витрати економічних суб'єктів з чистим експортом.

5. Крива LM на графіку в моделі Менделла – Флемінга має від'ємний нахил.

6. Наслідки державної політики у відкритій економіці такі ж самі, як і в закритій.

7. Проведення стимулюючої бюджетної політики держави зміщує криву LM управо.

8. Ведення торговельної політики за режиму фіксованого курсу валюти неефективне.

9. Ступінь міжнародної мобільності капіталу є вирішальним

фактором, що зумовлює наслідки економічної політики у відкритій економіці.

10. Основною передумовою моделі Менделла – Флемінга є твердження про те, що різниця між внутрішньою і світовою ставками відсотка – це єдиний фактор визначення напрямків руху капіталів.

11. Модель Менделла – Флемінга розрахована на велику відкриту економіку.

12. За допомогою моделі Менделла – Флемінга можна пояснити коливання рівнів доходу і валютного курсу.

13. Мала відкрита економіка здійснює вагомий вплив на рівень світової відсоткової ставки.

14. Передумовою моделі Менделла – Флемінга є рівність світової і внутрішньої ставок відсотка.

15. У моделі Менделла – Флемінга рівень цін є величиною екзогенною і незмінною.

16. Положення кривої IS на графіку моделі Менделла – Флемінга не залежить від обмінного курсу.

17. Грошово-кредитна політика за режиму гнучкого валютного курсу покращує стан торгового балансу і збільшує дохід.

18. В умовах фіксованості обмінних курсів грошова політика результатів не дає.

19. Протекціоністська політика за фіксованого курсу валюти приводить до переміщення кривої LM уліво.

20. Модель Менделла – Флемінга будується на основі моделі $IS - LM$ з додаванням лінії, що відображає рівень середньосвітової ставки відсотка.

Практичне заняття №11

МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Мета роботи – засвоєння теоретичних знань стосовно існуючих моделей довгострокового економічного зростання та економічного розвитку.

Завдання 1

Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний термін або поняття.

1. Теоретична концепція, яка відображає механізм впливу нагромадження капіталу, приросту населення і технічного прогресу на економічне зростання.

2. Умова, яка встановлює оптимальну норму нагромадження (заощадження), і забезпечує економічне зростання з максимальним рівнем споживання.

3. Частина інвестиційних витрат фірм, зумовлена зміною рівня національного доходу.

4. Коефіцієнт, який показує кількість індукованих інвестицій, необхідних для збільшення доходу на одну одиницю .

5. Частина чистих капіталовкладень, яка існує незалежно від рівня національного доходу.

6. Теоретична концепція, що визначає темп збалансованого зростання доходу, викликаного індукованими інвестиціями.

7. Темп зростання, зумовлений наявними в економіці заощадженнями і коефіцієнтом капіталоемності, який підприємці вважають нормальним і тому прагнуть утримати.

8. Теоретична концепція, у якій двояка роль інвестицій у розширенні сукупного попиту і збільшенні виробничих потужностей.

9. Темп зростання, який визначається часткою заощаджень у доході, необхідною для здійснення інвестування, яке забезпечить приріст продукції на виробничі потреби.

10. Темп зростання, викликаний збільшенням економічно активного населення і технічним прогресом.

Терміни і поняття:

- а) природний темп зростання;
- б) автономні інвестиції;
- в) модель Харрода;
- г) фактичний темп зростання;
- д) індуковані інвестиції;
- е) золоте правило нагромадження;

- ж) гарантований темп зростання;
- з) модель Домара;
- и) акселератор;
- к) модель Солоу.

Завдання 2

Визначте, яке з положень правильне, а яке помилкове.

1. Економічне зростання загострює суперечність між необмеженими потребами й обмеженими ресурсами.
2. Якщо темпи збільшення обсягів капіталу, що застосовується у виробництві, перевищують темпи зростання робочої сили, то капіталоозброєність зменшується.
3. Збільшення кількості працівників – екстенсивний фактор економічного зростання.
4. Якщо обсяг ВВП зростає швидше, ніж кількість населення, то обсяг ВВП на душу населення зменшується.
5. Економічне зростання – це збільшення номінального обсягу ВВП за певний проміжок часу.
6. Збільшення кількості робочого часу є інтенсивним фактором економічного зростання
7. Існує прямий зв'язок між часткою ВВП, яка спрямовується на інвестиції, і зростанням продуктивності праці.
8. Природний темп зростання в економічній моделі Харрода визначається як максимальний темп, що забезпечується збільшенням кількості економічно активного населення і технічним прогресом.
9. У моделі Солоу не враховується вплив технічного прогресу на економічне зростання.
10. Прогрес, що приводить до більш швидкого зростання граничної продуктивності капіталу, називається нейтральним.
11. Модель економічного зростання Домара відноситься до неокласичних моделей.
12. Інвестиції у моделі Домара є фактором не лише виникнення доходів, а й створення додаткових виробничих потужностей.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базова література

1.1. Макроекономіка: підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. – 2-ге вид., переробл. – Суми: Сумський державний університет, 2021. – 307 с.

1.2. Національна економіка : підручник / [О. В. Носова, М. М. Кім, С. Д. Сворака та ін.]; за заг. ред. О. В. Носової. - К.: Центр учб. л-ри, 2016. - 512 с.

1.3. Батура, О.В. Макроекономіка: навчальний посібник для вузів / О.В. Батура, О.Ф. Івашина, Л.Ф. Новікова. – Київ : ЦУЛ, 2017 . – 235 с.

1.4. Гронтковська, Г. Е. Макроекономіка. Практикум : навчальний посібник для вузів / Г. Е Гронтковська, А. Ф. Косік. – Київ: ЦУЛ, 2016. – 400 с.

1.5. Економічна теорія. Макроекономіка : підручник / В. В. Білоцерківець, С. П. Горобець, В. Ф. Донченко, О. О. Завгородня ; за ред. В. М. Тарасевич . – Київ: Знання, 2016. – 206 с.

1.6. Козакова, О.М. Макроекономіка : підручник / О. М. Козакова, Е. М. Забарна . – Херсон: Олді-плюс, 2018. – 425 с.

1.7. Макроекономіка. Конспект лекцій: навч. посіб. / Ю.М. Бажал. Національний університет «Києво-Могилянська академія». – Електрон. дані. – Київ: НаУКМА, 2024. – 41 с.

2. Допоміжна література

2.1 Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. – Львів : Апріорі, 2020. – Кн. 1. – 123 с.

2.2 Білецька Л. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка / Л. Білецька, В. Савич, О. Білецький. – Київ : ЦУЛ, 2019. – 688 с. Макроекономіка: базовий курс : навч. посіб. / І. Й. Малий, І.Ф. Радіонова, Т.Ф. Куценко, Н.В. Федірко та ін. – Київ : КНЕУ, 2016. – 254 с.

2.3 Макроекономіка : навч. посіб. / С. І. Архієреєва. – Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 216 с.

2.4 Тюхтенко Н. А. Макроекономіка: навч. посіб. / Н. А. Тюхтенко, К. М. Синякова. – Херсон: Олді-плюс, 2016. – 352 с.

2.5 Онісіфорова В.Ю., Сідельнікова В.К. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – №2 (23). – 2019. – Харків: ХНАДУ, 2019 – С.158-166.

2.6 Нестеренко В.Ю., Сідельнікова В.К. Напрями аналізу біржової діяльності в Україні / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (27) – 2021. – Харків: Стиль-Издат, 2021. – С. 136-144.

2.7 Нестеренко В.Ю., Сідельнікова В.К. Міжнародна трудова міграція як визначний сучасний аспект розвитку національної економіки України / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (29) – 2022. – Харків: ХНАДУ, 2022. – С. 56-63.

2.8 Нестеренко В.Ю., Деділова Т.В., Прокопенко М.В. Безробіття та міграція як визначні макроекономічні фактори соціально-економічного розвитку національної економіки України / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (31) – 2023. – Харків: ХНАДУ, 2023. – С. 37-45.

2.9 Dedilova T., Nesterenko V., Prokopenko M. Justification of inflationary trends in the context of social and macroeconomic development of the national economy of Ukraine / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (31) – 2023. – Харків: ХНАДУ, 2023. – С. 46-53.

2.10 Прокопенко М.В., Нестеренко В.Ю. Макроекономічне економіко-математичне моделювання поточного стану національної економіки держави / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (31) – 2023. – Харків: ХНАДУ, 2023. – С. 161-169.

2.11 Прокопенко М.В., Деділова Т.В., Нестеренко В.Ю. Головні методологічні аспекти моделювання соціальних систем національної економіки / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (31) – 2023. – Харків: ХНАДУ, 2023. – С. 170-180.

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

Методичні вказівки
до практичних занять
з дисципліни: «Макроекономіка»
для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»
та галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальностей
076 «Підприємництво та торгівля» та 071 «Облік і оподаткування»

Укладачі: Нестеренко Валентина Юріївна

Відповідальний за випуск: д.е.н., проф. Дмитрієва О.І.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

ХНАДУ, ГСП, Харків, вул. Ярослава Мудрого, 25

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті